

KRACHTENVELD VAN DRIE MAATSCHAPPELIJK URGENTE SPORTVOORZIENINGEN 2024

Programmalijn V – Kosten en baten

DATUM

11 oktober 2024

AUTEURS

Johan Steenbergen, Rutger de Kwaasteniet, Marleen Kools en Nathan Geurink – Mulier Instituut.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	4
1.1 Achtergrond	4
1.2 Centrale vraag en doelstelling	5
1.3 Leeswijzer	5
2 Model en methode krachtenveldanalyse	6
2.1 Model krachtenveldanalyse	6
2.2 Hoe we het krachtenveld hebben bepaald	8
3 Krachtenveld kleine(re) fitnessruimten	10
3.1 Kleine(re)fitnessruimten	10
3.2 Grafische weergave kleine(re) fitnessruimten	10
3.3 Actortype beslissers	11
3.4 Actortype beïnvloeders	12
3.4.1 Actorcategorie overheidsorganisatie	12
3.4.2 Actorcategorie brancheorganisatie	15
3.4.3 Actorcategorie kennisinstellingen	18
3.4.4 Actorcategorie 'anders'	19
3.5 Actortype uitvoerders	21
3.6 Actortype gebruikers	22
4 Krachtenveld medische fitness	24
4.1 Medische fitness versus fitness	24
4.2 Grafische weergave medisch fitness	27
4.3 Actortype beslissers	28
4.4 Actortype beïnvloeders	29
4.5 Actortype gebruikers	30
5 Krachtenveld zwembaden	32
5.1 Zwembaden	32
5.2 Grafische weergave zwembaden	32
5.3 Actortype beslissers	33
5.4 Actortype beïnvloeders	34
5.4.1 Actorcategorie overheidsorganisatie	34
5.4.2 Actorcategorie brancheorganisatie	35
5.4.3 Actorcategorie kennisinstellingen	37
5.4.4 Actorcategorie 'anders'	37
5.5 Actortype gebruikers	37

6 Conclusies

39

Referenties

41

1 INLEIDING

We schetsen de achtergrond (paragraaf 1.1), de centrale vraag en doelstelling (1.2), en de leeswijzer (1.3) in dit hoofdstuk.

1.1 Achtergrond

Het onderzoeksprogramma Pandemische Paraatheid en Ventilatie (P3Venti) is ontwikkeld om toepasbare kennis op te bouwen over de rol van de verspreiding door de lucht – de zogenoemde aerogene route – bij virussen en andere pathogenen. De focus in dit onderzoeksprogramma ligt op hoe de effectiviteit van ventilatie als migratiemaatregel kan worden vergroot, onder andere door het ontwikkelen van methoden en instrumenten die de overheid en relevante maatschappelijke partners ondersteunen bij complexe besluitvorming. Complex in de zin dat de besluitvorming plaatsvindt onder een zekere tijdsdruk, met vaak beperkte informatie en kennis, en waarbij belangen van uiteenlopende actoren/organisaties een rol spelen.

Dit rapport gaat over 'de' sportsector, en dan meer specifiek drie zogenoemde maatschappelijk urgente sportvoorzieningen:

1. kleine(re) fitnessruimten;
2. medische fitnessruimten;
3. zwembaden voor zwemlessen.

Deze voorzieningen beschrijven we kort in het kader hieronder. Later in dit rapport presenteren we uitgebreidere beschrijvingen.

Kleine(re) fitnessruimten: kleine ruimten waar fitnessactiviteiten als (hot)yoga, Pilates, spinning en aerobics plaatsvinden, met een groepsgrootte van zo'n 15 tot 20 personen.

Medische fitnessruimten: voorzieningen waar een paramedicus behandeling geeft om te herstellen van een ziektebeeld/klacht of aandoening gericht op het verbeteren van de fysieke gesteldheid (mobiliteit) en revalidatie van patiënten/cliënten (maximaal zo'n 8 patiënten).

Zwembaden voor zwemlessen: sportvoorzieningen waar zwemles wordt gegeven gericht op het bijbrengen van basiszwemvaardigheden aan de Nederlandse bevolking (aan kinderen, maar ook bijvoorbeeld aan mensen met een migratieachtergrond).

Om uiteindelijk tot een afwegingskader en handelingsperspectief te komen is het belangrijk zicht te hebben op:

- de verschillende stakeholders die binnen de genoemde maatschappelijk urgente voorzieningen een rol spelen;

- hoe de besluitvorming over investeringen in ventilatie tot stand komt: in die besluitvormingsprocessen spelen verschillende belangen en zien we specifieke rollen, taken en bevoegdheden van de betreffende organisaties.

Voor we iets kunnen zeggen over hoe de besluitvorming tot stand komt, moeten we eerst zicht krijgen op het krachtenveld – in de literatuur ook wel stakeholdermap genoemd – van relevante stakeholders binnen de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen.

1.2 Centrale vraag en doelstelling

In deze rapportage geven we het krachtenveld weer van de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen. De centrale vraag luidt: *Hoe ziet het krachtenveld van actoren eruit voor beslissingen over investeringen in ventilatie binnen de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen?*

Antwoord op deze vraag vinden we door een krachtenveldanalyse uit te voeren. De doelstelling van deze krachtenveldanalyse is tweeledig:

1. inzicht krijgen in het krachtenveld;
2. de implicaties daarvan doordenken voor besluitvormingsprocessen over investeringen in ventilatie in een (niet-)pandemische situatie.

Accent in deze rapportage ligt op het weergeven en beschrijven van het krachtenveld van de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen. We willen daarnaast ook komen tot een aantal geleerde lessen/richtingen voor het onderzoek naar 'besluitvorming over investeringen in ventilatie binnen de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen'.

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage bestaat hierna uit vijf hoofdstukken. We staan in hoofdstuk 2 stil bij hoe we de krachtenveldanalyse hebben uitgevoerd. De krachtenvelden van de drie maatschappelijke urgente sportvoorzieningen geven we weer en lichten we toe in hoofdstuk 3, 4 en 5. De conclusies presenteren we in hoofdstuk 6.

2 MODEL EN METHODE KRACHTENVELDANALYSE

Er zijn tal van modellen en methoden om een krachtenveld van actoren (organisaties, personen, groepen personen) in sectoren in kaart te brengen. In dit hoofdstuk geven we een korte toelichting op het model (paragraaf 2.1) dat we in het onderzoek P3 Venti centraal stelden, en beschrijven we hoe we de analyse van het krachtenveld hebben uitgevoerd (2.2).

2.1 Model krachtenveldanalyse

Het model aan de hand waarvan we het krachtenveld van de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen hebben bepaald, steunt op het model dat is gebruikt voor de Intramurale Langdurige Zorg (Alewijjnse et al., 2023).

De analyse van het krachtenveld richt zich op het inventariseren en beschrijven van (i) de verschillende actoren en hun rollen, (ii) de belangen, (iii) de beïnvloedingsmiddelen en (iv) positiebepaling en onderlinge interacties.

- *Actoren en hun rollen.* Het in beeld brengen van relevante actoren en hun specifieke rol vormt de eerste stap van de analyse. Dit is vooral een inventariserende en beschrijvende fase. Een eerste stap om voor de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen de partijen in kaart te brengen.
- *Belangen.* Iedere actor heeft bepaalde belangen. Deze kunnen zeer divers zijn, zoals financieel, beleidsmatig en strategisch, maar ook specifiek, zoals 'bijdragen een vitaliteit en een actieve leefstijl', 'veiligheid', 'zwemvaardigheid', 'ontsluiten van objectieve kennis/informatie' of 'optimale servicegerichtheid'. Soms gaat het om meerdere belangen van een actor, en belangen kunnen ook botsen of tegenstrijdig zijn. Het expliciteren van belangen per actor biedt duidelijkheid over de redenen die ten grondslag liggen aan standpunten bij uiteindelijke besluiten over investeringen in ventilatie.
- *Beïnvloedingsmiddelen.* Actoren beschikken over middelen om besluitvorming te beïnvloeden. Deze in beeld brengen geeft zicht op wat kan worden ingebracht om besluitvorming te beïnvloeden. Gedacht kan worden aan het inbrengen van (i) subsidies/financiële ondersteuning, (ii) onafhankelijke en betrouwbare kennis, (iii) warm netwerk, (iv) communicatiekanalen voor verspreiding van kennis of (v) politiek-bestuurlijke invloed. Zicht op deze middelen is belangrijk voor de mogelijke inbreng (en soms het mandaat) van actoren bij besluitvorming over, in dit geval, investeringen in ventilatie.
- *Positiebepaling en onderlinge interacties.* Actoren staan in een bepaalde verhouding tot elkaar. Een krachtenveld is in feite een netwerk van posities en onderlinge relaties (of interacties). Daarbij kan het gaan om wederzijdse afhankelijkheden als het doorvoeren van maatregelen door bijvoorbeeld de politiek, zo veel mogelijk op basis van betrouwbare

kennis. Anders gezegd: de politiek of overheid heeft het mandaat om maatregelen door te voeren; kennis- en onderzoeksinstellingen kunnen de hiervoor benodigde onafhankelijke, betrouwbare kennis bieden. Door de posities en onderlinge interacties in kaart te brengen ontstaat een netwerk van samenwerkingsverbanden, gedeelde of tegengestelde belangen en afhankelijkheden.

Aan de hand van een beschrijving van bovenstaande vier 'onderdelen' hebben we het krachtenveld in kaart gebracht. Om dit krachtenveld – ook wel stakeholdermap genoemd – nog wat verder te verfijnen brengen we bovendien een onderscheid aan tussen (i) actortype en (ii) actorcategorie. Niet iedere stakeholder – organisatie, groep, partij, branche - heeft evenveel invloed op investeringen in ventilatie. Om de aard en mate van invloed te bepalen helpt een verdere indeling naar *actortype* en *actorcategorie*.

Vier actortypes

We onderscheiden vier actortypes:

- **Beslissers:** dit zijn de actoren die de investeringsbeslissing in ventilatie maken. Beslissers zijn de sleutelfiguren die uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor het nemen van de beslissingen over investeringen in ventilatie binnen de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen. Hun rol is cruciaal, omdat zij de uiteindelijke goedkeuring moeten geven voor de investeringen op basis van bijvoorbeeld strategische doelen, financiële overwegingen en langetermijnplanning.
- **Beïnvloeders:** dit zijn actoren die de investeringsbeslissing in ventilatie beïnvloeden. Beïnvloeders spelen een belangrijke rol bij investeringsbeslissingen. Dit type actor omvat bijvoorbeeld (beleids)adviseurs, experts, kennisinstellingen of brancheorganisaties. Hun invloed kan voortkomen uit technische kennis, beleidskennis, inhoudelijke kennis of strategische positie.
- **Uitvoerders:** dit zijn de actoren die de investering in ventilatie realiseren. Uitvoerders zijn verantwoordelijk voor het daadwerkelijk implementeren ervan. Dit kunnen bijvoorbeeld aannemers, technisch personeel of projectmanagers zijn. Hun rol is gericht op het vertalen van de beslissingen naar concrete acties, waaronder het plannen, coördineren en uitvoeren van de ventilatie-infrastructuur. Effectieve samenwerking met de beslissers en beïnvloeders is essentieel voor een succesvolle uitvoering.
- **Gebruikers:** dit zijn de actoren die gebruik maken van de ventilatie en die direct profiteren van de investering in ventilatie, zoals zweminstructeurs, kinderen die zwembles nemen, en leden van fitnesscentra. Hun perspectief is belangrijk omdat (de kwaliteit van) de ventilatie direct van invloed is op hun dagelijks leven.

Zes actorcategorieën

Naast de vier actortypen verdelen we de actoren in het krachtenveld ook onder naar formele maatschappelijke classificatie, via zes actorcategorieën:

- **Overheidsorganisaties:** deze spelen een regulerende rol en kunnen betrokken zijn bij het bepalen van beleidskaders, het verstrekken van financiële steun (denk aan de steunmaatregelen tijdens de coronaperiode) of het stellen van normen/richtlijnen/maatregelen voor ventilatie binnen de maatschappelijk urgente sportvoorzieningen.
- **Aanbieders van (medische) fitness en zwemlessen:** hier gaat het om de organisaties die (medische) fitness en zwemlessen aanbieden. Ze zijn direct verantwoordelijk voor (de kwaliteit) van het aanbod (incl. de bedrijfsvoering en de wijze waarop dit aanbod wordt georganiseerd). Soms zijn ze eigenaar van de accommodatie; in veel gevallen maken ze als huurder gebruik van de accommodatie.
- **Vastgoedorganisaties/-beheerders:** zij zijn betrokken bij de ontwikkeling, het beheer en de investeringen in het onroerend goed, in dit geval dus de locaties/voorzieningen/(medische) fitnessruimten/zwembaden. In het kader van ventilatie-investeringen kunnen vastgoedorganisaties verantwoordelijk zijn voor de investering zelf, het plannen en uitvoeren van beheer/onderhoud, en de instandhouding van systemen en installaties binnen de maatschappelijk urgente sportvoorzieningen.
- **Brancheorganisaties:** zij vertegenwoordigen belangen van professionals of organisaties binnen de (medische) fitness of zwemlessen/zwembaden. Ze kunnen bijvoorbeeld een rol spelen bij het beïnvloeden van normen of maatregelen, het delen van best practices/kennis en het faciliteren van samenwerking tussen verschillende partijen in de sector. Bijvoorbeeld bij mogelijkheden voor collectieve inkoop.
- **Kennisinstellingen:** deze omvatten onderzoeksinstituten of experts op het gebied van ventilatie en de specifieke sportsector, meer specifiek voor (medische) fitness en zwembaden. Hun rol kan bestaan uit het verschaffen van wetenschappelijke input, onderzoek naar effecten van ventilatie, manieren van ventileren en het ontsluiten van kennis voor de (sport)sector.
- **Anders:** deze categorie omvat andere relevante actoren die niet direct binnen de bovengenoemde categorieën vallen. Bijvoorbeeld financiële instellingen of normstellende organisaties.

2.2 Hoe we het krachtenveld hebben bepaald

Om het krachtenveld voor de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen te bepalen, en te visualiseren in drie grafische weergaven, hebben we drie ronden doorlopen.

- *Ronde 1: deskresearch.* Per maatschappelijk urgente sportvoorziening hebben we via deskresearch een concept-krachtenveldanalyse opgesteld. Vanuit het krachtenveldraamwerk, zoals toegepast voor de intramurale langdurige zorg, kregen we een eerste zicht op (i) de meest relevante stakeholders/actoren binnen de drie

sportvoorzieningen (kwantiteit/inventarisatie) en (ii) een eerste kwalitatieve indeling van de stakeholders.

- *Ronde 2: interne sessies.* We hebben drie interne sessies gehouden met experts op de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen. Deze experts binnen het Mulier Instituut hebben de afgelopen jaren onderzoek uitgevoerd naar fitness en zwemmen en in mindere mate naar medische fitness. De interne sessie had een interactief karakter, waarbij we in verschillende rondes toewerkten naar drie grafische weergaven van de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen. Tijdens de drie rondes stonden de volgende vragen centraal:
 - Welke actoren zijn betrokken bij investeringsbeslissingen voor ventilatie (inventarisatie)?
 - Welk belang of welke belangen heeft de actor bij investeringen in ventilatie binnen de specifieke sportvoorziening?
 - Hoe zijn de actoren in te delen naar (i) beslisser, (ii) beïnvloeders, (iii) uitvoerders en (iv) gebruikers?
 - Binnen welke categorieën zijn de actoren te plaatsen (actorcategorie)?
 - Positioneer de organisaties binnen de grafische weergave ('dichter naar rechts is stijgende mate van invloed')

- *Ronde 3: valideringsronde externe experts.* De uit ronde 1 en 2 verkregen grafische weergaven vormden het vertrekpunt van interviews met externen/experts. We spraken met zes directeurs/bestuurders uit de zwem- en fitnesssector. Daarnaast bevroegen we twee experts van deze sectoren die werken bij kennisorganisaties voor sport en bewegen. We kozen respondenten dan ook op grond van (i) expertise op één van drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen, en (ii) hun overzicht over de specifieke sector. We vroegen ze om de krachtenvelden die we baseerden op ronde 1 en 2, (in mindere of meerdere mate) 'te valideren' aan de hand van de volgende vragen:
 - Is onze grafische weergave van de betreffende sportvoorziening volledig (aanvullen of weglaten)?
 - Zijn de actoren op de juiste positie geplaatst binnen de grafische weergave?
 - Welke rollen, belangen en invloed hebben de actoren op besluitvorming over investeringen in ventilatie?

Aan de hand van deze drie rondes zijn we gekomen tot de drie grafische weergaven en de beschrijving van de actoren. In dit rapport presenteren we citaten en parafrasen van de uitspraken van respondenten geanonimiseerd.

3 KRACHTENVELD KLEINE(RE) FITNESSRUIMTEN

We presenteren in dit hoofdstuk het krachtenveld voor fitness. We starten met een beschrijving van kleine(re) fitnessruimten in paragraaf 3.1. In paragraaf 3.2 presenteren we de grafische weergave van de actoren die zich in het krachtenveld bevinden. Daarna lichten we de verschillende actortypes toe (paragraaf 3.3 tot en met 3.5).

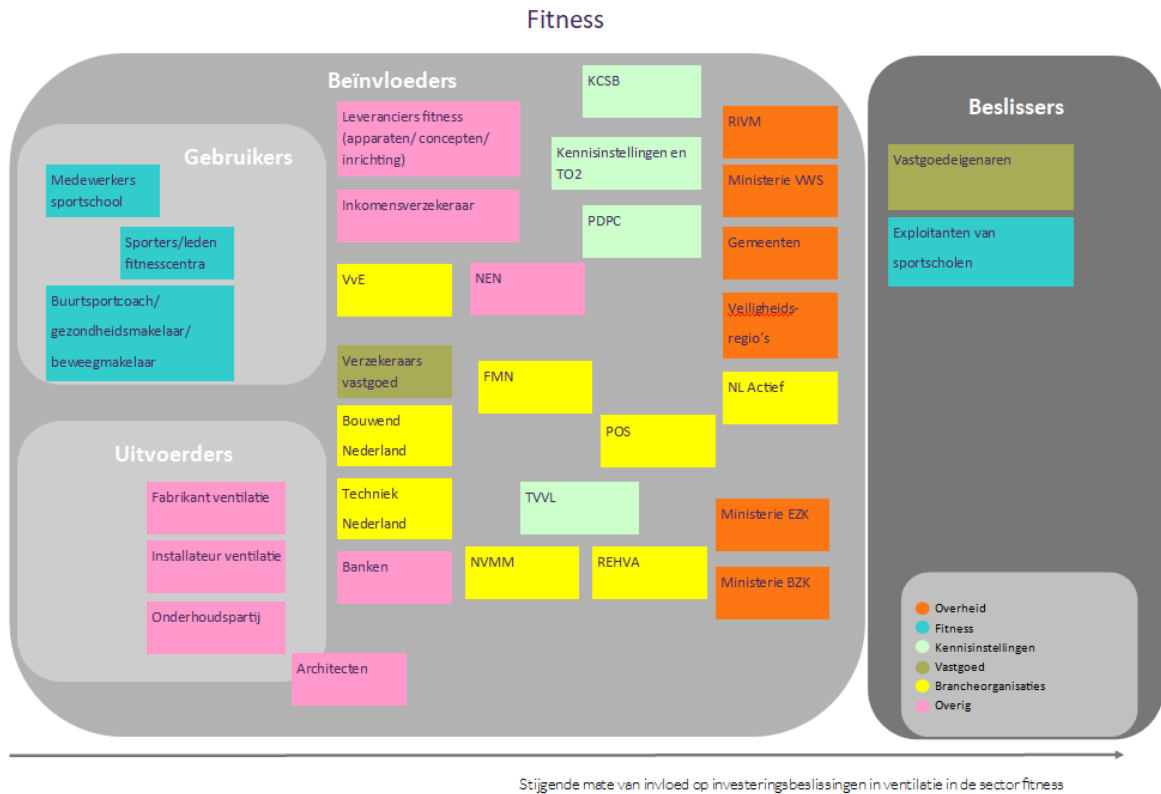
3.1 Kleine(re)fitnessruimten

Een kleine(re) fitnessruimte is een: *'Ruimte voor gemeenschappelijk (in groepsverband) uitgevoerde lichaamsactiviteiten gericht op onder andere het verbeteren van de conditie en/of vetverbranding, waarbij geen gebruik wordt gemaakt van een veelvoud aan grote hulpmiddelen (fitnessapparatuur). Lichaamsactiviteiten die hieronder vallen zijn onder andere yoga, spinning, kickboxen en dansvormen. Activiteiten die hier duidelijk niet onder vallen zijn zwemmen, balsporten en individuele (kracht)training. Kleine(re) fitnessruimten bevinden zich in een sportschool of fitnesscentrum.'*

Volgens het CBS bood 78 procent van de vestigingen van fitnesscentra in 2021 groepslessen aan (76% met instructeur en 29% via een beeldscherm). De vestigingen van fitnessketens maken een groot deel van het aanbod in Nederland uit. Kleinschalige boutique fitnessstudio's zijn de afgelopen jaren aan een opmars bezig geweest. Volgens Middelkamp et al. (2019) waren er in 2019 2.101 boutique fitnessstudio's: 1.438 boutique studio's (inclusief veel yogastudio's), 288 PT-studio's, 125 Fit20-locaties, 50 Curves-aanbieders en 200 crossfitstudio's. Daarnaast is er een relatief klein aantal barre-studio's, cyclingstudio's en HIIT-studio's.

3.2 Grafische weergave kleine(re) fitnessruimten

Het krachtenveld voor fitness geven we hieronder grafisch weer.

3.3 Actortype beslissers

Binnen het actortype beslissers hebben we twee typen actoren geplaatst: vastgoedeigenaren en de eigenaren van de sportscholen/fitnesscentra (d.w.z. exploitanten). Vastgoedeigenaren en exploitanten onderhouden intensieve relaties met elkaar voor het nemen van beslissingen over ventilatie in fitnessruimtes. De vastgoedeigenaar zorgt voor het fysieke vastgoed, terwijl de exploitant (de aanbieder van fitness) eisen en behoeften stelt aan de accommodatie/voorziening om op zo in te spelen op de wensen en behoeften van de leden/bezoekers van de fitnesscentra.

Uit de interviews die we in het kader van fitness hebben gehouden, blijkt dat het merendeel van de fitnessaanbieders ('de fitnessondernemers') de accommodatie huurt van vastgoedeigenaren, vaak via meerjarige contracten.

Beslissers

Vastgoedeigenaren (van onder andere fitnessscholen/sportscholen/fitnesscentra) spelen een belangrijke rol bij het plannen, ontwikkelen, verhuren en onderhouden van het vastgoed. Hun beslissingen over investeringen worden beïnvloed door de eisen en wensen van fitnessaanbieders en gebruikers op gebied van kwaliteit en functionaliteit. Ook worden beslissingen beïnvloed door kosten, regelgeving en overige doelen. Vastgoedeigenaren dragen bij aan een gezonde en comfortabele sportomgeving door samenwerking met exploitanten. Ook

passen zij relevante normen toe in het gebouw, zoals die uit het Besluit bouwwerken leefomgeving.

Het *belang* dat vastgoedeigenaren hebben is (deels) afhankelijk van of zij for-profit of non-profit zijn. For-profit-eigenaren hebben als voornaamste belang de winstgevendheid van het vastgoed. Het belang van non-profit-eigenaren is zorgen voor een gezonde omgeving en het faciliteren van sportvoorzieningen.

De *beïnvloedingsmiddelen* die zij gebruiken om deze belangen te behartigen omvatten juridisch eigenaarschap, waarbij zij verantwoordelijk zijn voor beheer en investeringsbeslissingen, en contactmanagement voor de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen verhuurder en huurder.

Exploitanten van sportscholen ('aanbieders van fitness' / 'fitnessondernemers') streven naar een uitnodigende, comfortabele en veilige plek voor medewerkers en leden die willen werken aan een actieve leefstijl, vitaliteit en gezondheid. Ze willen via een hoge kwaliteit in aanbod en service leden binden aan hun fitnesscentrum. Fitnessondernemers nemen beslissingen over huisvesting en inrichting van hun fitnesscentrum op grond van tal van 'key performance indicators' zoals 'gezonde bedrijfsvoering', 'klanttevredenheid', 'klantbehoud', 'servicegerichtheid' en 'kwaliteit van het aanbod en professionele begeleiding door de instructeur/trainers'.

Het *belang* dat zij hebben is financiële en maatschappelijke waarde creëren door fitness van hoge kwaliteit aan te bieden binnen een veilige en prettige omgeving, waardoor leden zich langdurig binden aan het fitnesscentrum ('streven naar klantbehoud/hoge retentie').

Het *beïnvloedingsmiddel* dat zij gebruiken is toewerken naar een kwalitatief hoogwaardig aanbod – een goede prijs-kwaliteitverhouding – binnen een voorziening die (sociaal) veilig is. De benodigde capaciteit aan ventilatie en de eisen die hieraan worden gesteld spelen daarbij een belangrijke rol. Een van de geïnterviewden merkt daarover op dat *'goede ventilatie en de normen in dit verband belangrijk zijn voor de werknemers en voor de leden. Om onderscheidend te zijn zou ervoor kunnen worden gekozen om naast goede ventilatie ook sensoren te plaatsen die een indicatie geven van gezonde/ schone lucht.'*

3.4 Actortype beïnvloeders

Binnen het actortype 'beïnvloeders' hebben we verschillende en uiteenlopende actoren geplaatst. Omwille van de overzichtelijkheid en systematiek clusteren we deze per actorcategorie.

3.4.1 Actorcategorie overheidsorganisatie

Onder actorcategorie 'overheidsorganisatie' zijn zes actoren te plaatsen. In de eerste plaats drie ministeries die ieder op hun eigen manier invloed uitoefenen op besluiten over investeringen, te weten: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Het

Ministerie van VWS ('Directie Sport') speelt bijvoorbeeld een coördinerende rol in het Nederlands sportbeleid. Het Ministerie van BZK en EZK hebben een indirecte impact via beleidsrichtlijnen en financiële ondersteuning. Ook speelt het ministerie van EZK een rol in duurzaamheidsaspecten.

Op meer regionaal en lokaal niveau zijn de veiligheidsregio's en gemeenten belangrijke beïnvloeders. Gemeenten hebben nauwe relaties met VWS en BZK, waarbij ze lokale beslissingen nemen en bouwvergunningen verstrekken. De veiligheidsregio's hebben een coördinerende rol bij rampen en calamiteiten.

Tot slot is kennisinstelling het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) een belangrijke beïnvloeder. Zij zijn een (onafhankelijk) agentschap van VWS en dragen bij aan de onderbouwing van beleid. Ook dient het RIVM andere overheidsorganisaties van advies.

Beïnvloeders

Overheidsorganisatie

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) speelt een cruciale rol in het streven naar een gezond, fit en veerkrachtig Nederland en streeft naar goede, betaalbare en duurzame sportfaciliteiten. Het ministerie heeft een duidelijk *belang* bij investeringsbeslissingen in ventilatie, aangezien dit kan bijdragen aan de beschikbaarheid van kwalitatief goede en bereikbare fitnessfaciliteiten (met zo'n 4 miljoen beoefenaars).

VWS beschikt over diverse *middelen* om invloed uit te oefenen op (investerings)beslissingen in ventilatie door onder andere wet- en regelgeving. VWS besluit, gevoed door expertise van kennispartners, over door te voeren maatregelen. Verder kan het ministerie subsidies en financieringsmogelijkheden verstrekken om investeringen in ventilatie te stimuleren. Het initiëren en financieren van onderzoeksprogramma's is een middel om innovaties in ventilatie te ondersteunen.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) streeft naar een prettige woon- en leefomgeving voor alle Nederlanders. Dit omvat onder andere het reguleren van de woningmarkt en het bouwbeleid. Vanuit een huisvestingsperspectief heeft BZK *belang* bij investeringsbeslissingen in ventilatie, met de focus op het waarborgen van de kwaliteit van bouw.

Het ministerie oefent *invloed* uit door het vormgeven van het Bouwbesluit en Activiteitenbesluit, het opstellen van wet- en regelgeving voor huisvesting en duurzaamheid, en het verstrekken van subsidies voor huisvesting en verduurzaming. Het bouwbesluit, tegenwoordig Besluit bouwwerken leefomgeving, was bijvoorbeeld leidend voor de protocollen voor de fitnesssector bij de uitbraak van de coronapandemie. Dit kwam naar voren in één van de interviews die we

afnamen: *'In afstemming met onder andere VWS werden voor de sportsector protocollen opgesteld over wat als fitnessondernemer te doen. Aan het begin van de pandemie was het bouwbesluit leidend voor maatregelen die vanuit de protocollen werden genomen.'*

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) richt zich op het bevorderen van een duurzaam en ondernemend Nederland met een klimaat-neutrale samenleving en een sterke, open economie. In het kader van investeringsbeslissingen in ventilatie heeft EZK *belang* bij de integratie van duurzame oplossingen en het voorkomen van productie-uitval en werkgelegenheidsverlies.

Middelen om invloed uit te oefenen omvatten het opstellen van wet- en regelgeving rondom werkgelegenheid en verduurzaming, het verstrekken van subsidies, zoals de Investeringssubsidie Duurzame Energie en Energiebesparing (ISDE), en het (indirect) beïnvloeden van topsectoren door agendering en beschikbaarstelling van financiering. Dit ministerie was tijdens de coronaperiode belangrijk voor de fitnesssector. In één van de interviews kwam naar voren dat fitnesscentra overwegend weinig financiële marge hebben op het moment dat zij moeten sluiten, zoals tijdens de coronaperiode. Financiële steun van de overheid is dan belangrijk voor de bedrijfsvoering en levensvatbaarheid van die centra.

Gemeenten spelen een essentiële rol door zowel landelijk sportbeleid uit te voeren als eigen sportbeleid te ontwikkelen en uit te voeren. Vooral het gemeentelijk sportbeleid is direct van invloed op inwoners van een gemeente. Hierin worden verantwoordelijkheden van overheden op gebied van sport vastgelegd. Gemeenten hebben een grote verantwoordelijkheid in investeringen in accommodaties en het faciliteren en ondersteunen van sport.

Het *belang* van de gemeente bij investeringsbeslissingen in ventilatie ligt in het streven naar een goede publieke gezondheid voor de burgers binnen hun gemeente. Om invloed uit te oefenen op investeringsbeslissingen in ventilatie, beschikt de gemeente over lokale subsidies en andere middelen om dergelijke initiatieven te ondersteunen. Daarnaast heeft de gemeente de bevoegdheid om bouwvergunningen te verstrekken, waarmee zij directe invloed kan uitoefenen op de implementatie van ventilatiesystemen.

Gemeenten zijn een beïnvloeder die in de grafische weergave van het krachtenveld dicht tegen de beslissers aan staan. Ze handelen immers (veelal) binnen de regels en kaders die de Rijksoverheid opstelt. Landelijke regelgeving kan het kader zijn van lokale regelgeving van gemeenten die invloed heeft op fitnessaanbieders. Uit de interviews kwam wel naar voren dat hier lokaal tijdens de coronaperiode verschillen waren: *'Wat me opviel was dat er soms verschillen waren hoe de lokale overheid omging met de opgelegde maatregelen voor fitnesscentra en soms was hier controle op, maar vaak ook niet.'* (Eigenaar van een lokaal gezondheidscentrum/fitnesscentrum).

De Veiligheidsregio's zorgen voor veiligheid van mensen in een regio. Er zijn 25 regio's in Nederland. Ze hebben als taak onder andere het voorbereiden op risico's, rampen en crises, en

daarnaast de coördinatie bij rampen en crises. Tijdens de coronapandemie fungeerden zij als gezag. Het *belang* van de veiligheidsregio is waarborgen van gezondheid en veiligheid van inwoners (en bezoekers).

De beïnvloedingsmiddelen die de veiligheidsregio's hadden tijdens de coronaperiode was dat ze de doorgevoerde maatregelen van, in dit geval fitness, controleerden en al dan niet goedkeurden. Tijdens de interviews stelde een lokale sportschooleigenaar het volgende over de rol van de veiligheidsregio: *'Als sportschoolhouder moest ik de maatregelen binnen mijn sportschool uitvoeren. Ik moest daar ook een plan voor hebben die ik moest voorleggen aan vertegenwoordiger vanuit de veiligheidsregio. Dan werd vervolgens bepaald of we al dan niet open mochten blijven.'*

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) speelt een cruciale rol in het waarborgen van een gezonde bevolking en veilige leefomgeving door onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek. Het RIVM adviseert de overheid, professionals en burgers, en deelt kennis voor weloverwogen besluitvorming. Het *belang* van het RIVM bij investeringsbeslissingen in ventilatie ligt in het garanderen van de kwaliteit en toegankelijkheid van fitness op basis van betrouwbare kennis/ informatie.

De *beïnvloeding* ligt met name in het bieden van onderbouwde adviezen en betrouwbare kennis. Het instituut oefent invloed uit binnen VWS door betrouwbaar onderzoek en kennisontwikkeling en -deling, om op die manier relevante informatie te kunnen verstrekken voor investeringsbeslissingen in ventilatie.

3.4.2 Actorcategorie brancheorganisatie

Binnen de actorcategorie 'brancheorganisatie' hebben we diverse organisaties geplaatst. We zien hierin drie clusters van branches:

- Het eerste cluster bestaat uit twee actoren die sterk zijn gelieerd aan de fitnesssector/fitnessondernemers: NL Actief en het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS).
- Het tweede cluster bestaat uit twee brancheverenigingen met specifieke, medische expertise: Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie (NVMM) en de Vereniging voor Epidemiologie (VvE).
- Het derde cluster bestaat uit brancheorganisaties vanuit de vastgoed- en bouwsector: de Federation of European Heating, Ventilation and Air Conditioning Associations (REHVA), Facility Management Nederland (FMN), Bouwend Nederland, en Techniek Nederland.

Beïnvloeders

Brancheorganisaties

NL Actief is de branchevereniging van de erkende en ondernemende sport- en beweegbedrijven in Nederland. Bij NL Actief zijn zo'n 1.000 locaties met in totaal ruim 4 miljoen fitnessconsumenten aangesloten. NL Actief staat voor en heeft *belang* bij het ontwikkelen en borgen van de kwaliteit binnen de fitnessbranche. Als brancheorganisatie wil NL Actief eraan bijdragen dat meer mensen gaan sporten en bewegen. Daarbij streeft ze niet alleen naar kwaliteit en innovatie, maar wil ze ook als belangenbehartiger bijdragen aan een sterke maatschappelijke positie binnen de sport- en beweegwereld.

NL Actief is een belangrijke schakel in ontwikkeling en uitvoering van beleid op het gebied van gezondheid, actieve leefstijl en duurzaamheid. Op die manier *beïnvloedt* NL Actief de actieve sport- en beweegparticipatie onder andere door fitnessondernemers te ondersteunen met relevante kennis en belangen te behartigen richting bijvoorbeeld de overheid en private partijen als vastgoedeigenaren en leveranciers van fitnessapparaten. Tijdens de coronapandemie was NL Actief de organisatie die haar leden informeerde over de maatregelen en protocollen opstelde hoe aan deze maatregelen te voldoen (onder andere ook over de rol van ventilatie).

Platform Ondernemende Sportaanbieders Nederland (POS) is een stichting die de belangen behartigt brancheorganisaties in de ondernemende sport (waaronder NL Actief). Ze vertegenwoordigen/behartigen de belangen van zo'n twintig ondernemende sportbranches. Ze hebben *belang* bij investeringsbeslissingen in ventilatie, gericht op het waarborgen van de kwaliteit, continuïteit en bereikbaarheid van ondernemende sportaanbieders in het algemeen, waaronder dus ook fitness, en het creëren van een veilige sport- en beweegomgeving.

Middelen waarmee ze invloed uitoefenen op dergelijke investeringsbeslissingen zijn agenderen en lobbyen in de politiek-bestuurlijke arena, waar ze de belangen van hun achterban vertegenwoordigen. Als stichting is POS naast VSG en NOC*NSF de partij die met VWS het zogenoemde sectoroverleg voert. Ook heeft POS een rol in kennisverzameling en verspreiding van kennis, waardoor nieuwe ontwikkelingen en onderzoeksresultaten, zoals effecten van ventilatie, worden gedeeld met ondernemende sportaanbieders.

De Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie (NVMM) speelt een cruciale rol in het bevorderen van activiteiten op het gebied van microbiële ziekten, waaronder preventie, diagnostiek, en kennisontwikkeling. De vereniging faciliteert wetenschappelijke, opleidings- en nascholingsactiviteiten en behartigt de belangen van professionals in de medische microbiologie. In het kader van investeringsbeslissingen in ventilatie heeft de NVMM een direct *belang* bij de preventie van microbiële ziekten en het faciliteren van kennisontwikkeling en -uitwisseling.

Middelen waarmee de NVMM invloed uitoefent op dergelijke investeringsbeslissingen omvatten diepgaande kennis over epidemiologie en verspreiding van microbiële ziekten, en het bieden van een platformfunctie en een uitgebreid netwerk om deze kennis te verspreiden.

De Vereniging voor Epidemiologie (VvE) heeft als missie het bevorderen van epidemiologisch onderwijs en onderzoek in Nederland, met een focus op het verbinden van de epidemiologische gemeenschap. In het kader van investeringsbeslissingen in ventilatie heeft de VvE *belang* bij het voorkomen van epidemieën en het faciliteren van kennisontwikkeling en -uitwisseling op dit gebied.

Net als de NVMM beschikt de VvE over *middelen* zoals diepgaande kennis over epidemiologie en verspreiding van microbiële ziekten, een platformfunctie en een netwerk om deze kennis te verspreiden, en een onderwijsprogramma. Deze middelen stellen de VvE in staat om invloed uit te oefenen op beslissingen die de ventilatie en daarmee de preventie van epidemieën bevorderen.

De Federation of European Heating, Ventilation and Air Conditioning Associations (REHVA) fungeert als overkoepelende organisatie die ontwikkelaars van HVAC-systemen (Heating, Ventilation and Air Conditioning) op Europees- en wereldniveau vertegenwoordigt. Het is een platform voor kennisuitwisseling en netwerkvorming en draagt bij aan zowel het onderzoek naar als de technische ontwikkelingen binnen HVAC-systemen.

Het *belang* van REHVA bij investeringsbeslissingen in ventilatie ligt in het streven naar een veilige en comfortabele leef- en werkomgeving door hoogwaardige HVAC-systemen. Daarnaast zet REHVA zich in voor de verduurzaming van deze systemen en faciliteert het de kennisontwikkeling en -uitwisseling met betrekking tot technologische ontwikkelingen in ventilatie, met als doel inzicht te krijgen in eventuele kennishiaten.

Om invloed uit te oefenen op investeringsbeslissingen in ventilatie gebruikt REHVA verschillende *middelen*. Ze agendeert en lobbyt in de politiek-bestuurlijke arena, vertegenwoordigt de branche, verzamelt en verspreidt kennis over HVAC-systemen, en maakt gebruik van haar uitgebreide netwerk. Bovendien draagt REHVA bij aan onderwijsprogramma's om de benodigde kennis te verspreiden en nieuwe generaties te informeren over HVAC-ontwikkelingen.

Facility Management Nederland (FMN) is de onafhankelijke beroepsvereniging binnen het facilitaire domein, gericht op aangrenzende vakgebieden zoals HR, ICT, vastgoed en marketing & branding. Haar rol omvat het verbinden van eindgebruikers, opdrachtgevers, adviseurs, leveranciers, studenten en docenten om bij te dragen aan de dagelijkse ondersteuning van primaire en secundaire processen binnen organisaties.

In het kader van investeringsbeslissingen in ventilatie heeft FMN een direct *belang* bij het minimaliseren van kosten en het waarborgen van de winstgevendheid in het facility management, waar ventilatie-installaties en -systemen een integraal onderdeel van zijn. Het

streven naar kwaliteit van faciliteiten staat hierbij centraal, en FMN maakt *gebruik* van haar netwerk, organiseert evenementen en verspreidt kennis via vakbladen om invloed uit te oefenen.

Techniek Nederland, de ondernemersvereniging van technisch dienstverleners, installatiebedrijven en technische detailhandel, heeft als doel technische ontwikkelingen praktisch toepasbaar en maatschappelijk relevant te maken. Het *belang* van Techniek Nederland bij investeringsbeslissingen in ventilatie ligt in het minimaliseren van kosten en het vergroten van winstgevendheid, met aandacht voor klanttevredenheid, duurzaamheid en kwaliteit van installaties. Het bevordert deze doelen *door* zijn platformfunctie en netwerk in te zetten, kennis te verspreiden en actief te lobbyen en agenderen.

Bouwend Nederland is de vereniging van bouw- en infrabedrijven, met ongeveer 4.800 aangesloten bedrijven. Als grootste ondernemersorganisatie in de bouw verenigt, verbindt en ondersteunt het bouw- en infrabedrijven. Het *belang* van Bouwend Nederland bij investeringsbeslissingen in ventilatie richt zich op het minimaliseren van kosten en het vergroten van winstgevendheid in bouwactiviteiten, inclusief het integreren van ventilatiesystemen. Klanttevredenheid, duurzaamheid en kwaliteit van de bouw zijn cruciaal voor het behalen van deze doelen. Bouwend Nederland oefent *invloed* uit door zijn platformfunctie en netwerk, waarbij kennisverspreiding, lobbyactiviteiten en agenderen centraal staan.

3.4.3 Actorcategorie kennisinstellingen

Binnen de actorcategorie 'kennisinstellingen' plaatsen we vier actoren. Specifiek voor de sport- en beweegsector is Kenniscentrum Sport & Bewegen de organisatie die voor de hele sport- en beweegwereld kennis ontsluit, verspreidt en toepasbaar maakt. Ook plaatsen we nog drie actoren binnen deze categorie die meer specifieke kennis hebben: Pandemic & Disaster Preparedness Center (PDPC), kennisplatform en vereniging van professionals in de installatietechniek (TVVL), en kennisinstellingen en Toegepast Onderzoek Organisaties (TO2).

Door gezamenlijke inspanningen bevorderen deze kennisinstellingen innovaties, delen ze kennis en oefenen ze met betrouwbare en goed onderbouwde kennis, invloed uit op beleid. Als platforms voor kennisuitwisseling organiseren ze evenementen om effectieve ventilatiemaatregelen te verspreiden en lobbyen ze voor de implementatie ervan. Hun doel is het minimaliseren van pandemische risico's door geavanceerde ventilatietechnologieën te bevorderen.

Beïnvloeders

Kennisinstelling

Kenniscentrum Sport & Bewegen is een organisatie binnen de sport- en beweegsector die als belangrijkste doel heeft betrouwbare kennis beschikbaar en toepasbaar te maken. Het belang

van het Kenniscentrum is dat het als onafhankelijk en betrouwbaar kennisinstituut de sport- en bewegewereld voorziet van onderbouwde kennis. Dit kan kennis zijn voor sport- en beweegprofessionals, bestuur en beleid. Het Kenniscentrum heeft een enorm netwerk opgebouwd, waardoor het de aangeleverde kennis van bijvoorbeeld universiteiten, hogescholen en kennisinstellingen buiten de sport- en bewegewereld via tal van kanalen kan verspreiden richting de sport- en beweegsector.

De *middelen* die het gebruikt zijn onder andere de relatie met VWS (Directie Sport), het netwerk richting de sport- en bewegewereld en de ontwikkelde digitale infrastructuur. In het kader van investeringen in ventilatie kan het instituut niet alleen relevante kennis hierover ontsluiten, maar deze ook via handreikingen toepasbaar maken voor bijvoorbeeld de fitnesssector.

Het Pandemic & Disaster Preparedness Center (PDPC) fungeert als een kennisplatform en is opgericht met als doel de samenleving voor te bereiden op toekomstige pandemieën en rampen. Het PDPC onderzoekt de oorsprong van virusuitbraken en vertaalt deze kennis naar strategieën om de risico's te verminderen. Het *belang* bij investeringsbeslissingen in ventilatie ligt in het minimaliseren van de (negatieve) effecten van een pandemie en het identificeren van kennishiaten voor de inzet van ventilatie.

Het PDPC oefent *invloed* uit *door* zijn platformfunctie en netwerk in te zetten voor kennisverspreiding, lobbyactiviteiten en agendering. Ook draagt het bij aan kennisontwikkeling om de samenleving effectief te beschermen tegen pandemieën.

TVVL fungeert als kennisplatform en vereniging voor professionals in de installatietechniek. Het ontwikkelt kennis, innovaties en tools voor technische uitdagingen, en leidt jaarlijks meer dan 1.000 technische vakmensen op. Het *belang* bij investeringsbeslissingen in ventilatie omvat bouwtechnische veiligheid, kostenminimalisatie van installaties, klanttevredenheid, duurzaamheid en kwaliteit van installaties, en het effect op de werk- en leefomgeving. TVVL oefent *invloed* uit *door* zijn netwerk en platformfunctie in te zetten voor kennisuitwisseling en -verspreiding.

Kennisinstellingen en Toegepast Onderzoek Organisaties (TO2) voeren wetenschappelijk onderzoek uit om kennis te genereren, verspreid via artikelen, evenementen en onderwijsprogramma's. Het *belang* bij investeringsbeslissingen in ventilatie ligt in het verkrijgen van inzicht in kennishiaten en het wetenschappelijk onderbouwen van de effecten van ventilatie. Ze oefenen *invloed* uit *door* resultaten uit kennis- en onderzoeksprogramma's te verspreiden, wetenschappelijke onderbouwing te bieden in onzekere tijden en sturing te geven aan financieringsprogramma's van de overheid.

3.4.4 Actorcategorie 'anders'

Binnen de actorcategorie 'anders' hebben we vier actoren geplaatst: de inkomensverzekeraar, de architecten, banken, en Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (NEN). Tussen deze

actoren zijn de onderlinge **interacties** vooral gericht op het waarborgen van veilige werkomstandigheden, toegankelijkheid van sport, en rendabele investeringen in sportvastgoed.

De inkomensverzekeraar streeft naar het minimaliseren van inkomensverlies. De banken en architecten hebben een synergetische relatie, waarbij de bank financiert en de adviseur adviseert over rendabele en duurzame investeringen. NEN en de architecten integreren normen in investeringsbeslissingen om te voldoen aan kwaliteitsnormen. Ten slotte financieren banken veilige werkomstandigheden, en zetten de inkomensverzekeraar en banken zich in voor veilige arbeidsomstandigheden. De interacties worden gestuurd door verschillende middelen, waaronder financiering, advies, normstelling, en het stellen van eisen via premies en polissen.

Beïnvloeders

Anders

De inkomensverzekeraar vervult een centrale rol door werkgevers een verzekering aan te bieden die werknemers beschermt tegen inkomensverlies door ziekte, arbeidsongeschiktheid, of overlijden. In het kader van investeringsbeslissingen in ventilatie heeft de inkomensverzekeraar een duidelijk *belang* bij het waarborgen van veilige werkomstandigheden om uitval van werknemers te voorkomen.

De inkomensverzekeraar oefent invloed uit op investeringsbeslissingen in ventilatie via diverse *middelen*. Enerzijds kan de premie en polis fungeren als instrument om investeringen af te dwingen, waarbij bestaande richtlijnen als leidraad dienen. Anderzijds oefent de verzekeraar invloed uit door onderhandelingen over (grote) volumecontracten, waarbij deze specifieke eisen stelt en vastlegt voor de werkomgeving.

De architect vervult een rol als adviseur op het gebied van huisvesting, waarbij deze vaak wordt ingeschakeld om nieuwbouw en renovaties te ontwerpen en advies te verstrekken over investeringsbeslissingen voor het gebouw, bijvoorbeeld in ventilatie. Toch is de invloed van architecten op investeringsbeslissingen over ventilatie vaak indirect.

Banken vervullen een cruciale rol bij het financieren van investeringen in duurzame innovaties, waaronder ventilatiesystemen, via leningen. Binnen dit kader participeren verschillende banken, afhankelijk van de omvang van de investering. Dit varieert van reguliere banken zoals ABN Amro, Rabobank en ING Bank tot gespecialiseerde fondsen zoals het BNG Duurzaamheidsfonds, en grote internationale instellingen waaronder de Europese Investeringsbank.

Voor banken staat het behalen van een positief rendement op investeringen centraal. Het *belang* van banken bij investeringsbeslissingen in ventilatie ligt dan ook in het waarborgen van een optimale Return on Investment (ROI). Daarnaast streven banken naar duurzame investeringen die bijdragen aan milieuvriendelijke oplossingen en energie-efficiëntie.

Banken beschikken over een scala aan *middelen* om invloed uit te oefenen op investeringsbeslissingen voor ventilatie. Ze stellen leningen beschikbaar voor projecten op het gebied van ventilatie, waarbij de omvang van de lening afhangt van de specifieke investeringsbehoefte. Bovendien spelen banken een sleutelrol bij het beoordelen en goedkeuren van financieringsaanvragen. Het aspect van de 'no further indebtedness clause' is hierbij van belang, aangezien deze bepaalt of afzonderlijke financiering voor verduurzaming mogelijk is. Banken kunnen dit als hefboom gebruiken om duurzame investeringen te stimuleren.

De Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) speelt een centrale rol in het begeleiden en stimuleren van de ontwikkeling van normen. Normen fungeren als vrijwillige afspraken tussen marktpartijen over de kwaliteit en veiligheid van producten, diensten en processen. Als neutrale partij identificeert NEN de behoefte aan normen en brengt het belanghebbenden samen om deze normen te financieren en ontwikkelen, zowel binnen specifieke sectoren als op nationaal, Europees en mondiaal niveau. NEN beheert en publiceert deze normen vervolgens.

Voor organisaties en instellingen is het van essentieel *belang* om te voldoen aan de normen die NEN vaststelt op het gebied van kwaliteit en veiligheid, met name op het terrein van ventilatiesystemen. NEN *beïnvloedt* investeringsbeslissingen in ventilatie *door* actief betrokken te zijn bij het vaststellen van kwaliteitsnormen. Door normen op te stellen die up-to-date en relevant zijn biedt NEN een leidraad voor organisaties om te investeren in ventilatiesystemen die aan de hoogste standaarden voldoen. Hierdoor fungeert NEN als een drijvende kracht achter de verbetering van de kwaliteit en veiligheid op het gebied van ventilatie.

3.5 Actortype uitvoerders

We hebben drie 'uitvoerders' geïdentificeerd: fabrikanten, installateurs en onderhoudspartijen van ventilatie-installaties en -systemen. Deze drie vormen een coherent **relatienetwerk**: de fabrikant, die de systemen produceert, is afhankelijk van de installateur om producten in de markt te implementeren. De installateur, op zijn beurt, is afhankelijk van zowel de fabrikant voor betrouwbare en geschikte producten als van de onderhoudspartij om de levensduur en prestaties van de geïnstalleerde systemen te waarborgen. De onderhoudspartij, die periodiek onderhoud verzorgt, is verbonden met zowel de fabrikant als de installateur voor richtlijnen, benodigde onderdelen en kennis over het systeem.

Uitvoerders

De fabrikant van ventilatie-installaties en -systemen heeft als *belang* om winst te genereren door kosten te minimaliseren en verkoopopbrengsten te maximaliseren. Om invloed uit te oefenen op investeringsbeslissingen in ventilatie, investeert de fabrikant in onderzoek en ontwikkeling (R&D) gericht op ventilatiesystemen die voldoen aan de behoeften van

fitness(vastgoed)organisaties. Daarnaast richt de fabrikant zich op het promoten van producten bij deze organisaties en bij brancheverenigingen voor sport, bouwkunde en installatietechniek. Deze *beïnvloedingsmiddelen* zijn gericht op het ontwikkelen van producten die inspelen op de behoeften van de sportsector en het vergroten van zichtbaarheid in relevante professionele kringen.

Voor **de installateur** geldt iets vergelijkbaars: deze heeft als *belang* om winst te genereren door kosten te minimaliseren en verkoopopbrengsten te maximaliseren. Om invloed uit te oefenen op investeringsbeslissingen in ventilatie, investeert de installateur in onderzoek en ontwikkeling (R&D) gericht op installatie-diensten die voldoen aan de behoeften van fitness(vastgoed)organisaties. Daarnaast richt de installateur zich op het promoten van diensten bij deze organisaties en bij brancheverenigingen voor sport, bouwkunde en installatietechniek. Deze *beïnvloedingsmiddelen* zijn gericht op het ontwikkelen van diensten die inspelen op de behoeften van de sportsector en het vergroten van zichtbaarheid in relevante professionele kringen.

Voor **de onderhoudspartij** geldt opnieuw iets vergelijkbaars: deze heeft als *belang* om winst te genereren door kosten te minimaliseren en verkoopopbrengsten te maximaliseren. Om invloed uit te oefenen op investeringsbeslissingen in ventilatie, investeert de onderhoudspartij in onderzoek en ontwikkeling (R&D) gericht op onderhoudsdiensten die voldoen aan de behoeften van sport(vastgoed)organisaties. Daarnaast richt de onderhoudspartij zich op het promoten van diensten bij deze organisaties en bij brancheverenigingen voor sport, bouwkunde en installatietechniek. Deze *beïnvloedingsmiddelen* zijn gericht op het ontwikkelen van diensten die inspelen op de behoeften van de sportsector en het vergroten van zichtbaarheid in relevante professionele kringen.

3.6 Actortype gebruikers

We hebben drie 'gebruikers' geïdentificeerd: de sporter/leden van de sportschool, de medewerkers van de sportschool en ondersteunende diensten en de buurtsportcoach. De sporter, medewerker en de buurtsportcoach hebben een verweven **relatie** bij beslissingen over ventilatie in de sportomgeving. De sporter wil een comfortabele, veilige fitnessomgeving. De buurtsportcoach vertegenwoordigt daarbij collectieve belangen. De medewerker wil een veilige werkomgeving.

Allen streven naar kwalitatief goed aanbod en een veilige omgeving, waarbij zij elk vanuit hun perspectief invloed uitoefenen op de beslissingen betreffende ventilatie, zij het vanuit het welzijn als fitnesser of vanuit professionele normen en waarden. Hun gecombineerde inspanningen beïnvloeden sportscholen en vastgoedeigenaren om passende beslissingen te nemen voor de ventilatieomstandigheden.

Sporters/leden bij fitnesscentra zijn gebaat bij kwalitatief hoogwaardig en betaalbaar fitnessaanbod. Als *belang* bij ventilatie-investeringen hebben zij het mogelijk maken van een comfortabele en veilige sportomgeving, met aandacht voor thermisch comfort, temperatuur en geur. Hun *middelen* om deze investeringsbeslissingen te beïnvloeden omvatten het besluit om wel of niet bij een bepaalde aanbieder te fitnessen.

De medewerker in een sportschool richt zich op het aanbieden van kwalitatief goed fitnessaanbod en heeft *belang* bij een veilige, comfortabele werkomgeving. Medewerkers maken gebruik van *middelen* zoals het verstrekken van inbreng over fitness(vastgoed) aan de werkgever om invloed uit te oefenen op investeringsbeslissingen, zoals over ventilatie.

De buurtsportcoach/gezondheidsmakelaar/bewegmakelaar heeft baat bij fitnessaccommodaties om sportaanbod te organiseren voor verschillende doelgroepen. De buurtsportcoach heeft *belang* bij een comfortabele en veilige omgeving om zoveel mogelijk mensen binnen de doelgroepen aan te spreken om te gaan sporten.

Vanuit de coördinerende rol die de buurtsportcoach heeft kan deze wensen en eisen overbrengen van de doelgroep naar de beslissers en adviseren over oplossingen voor problemen. De buurtsportcoach fungeert als schakel tussen de denkwereld van de gebruiker en de aanbieder. In sommige gemeenten zijn voeren andere professionals een soortgelijke functie uit als die van buurtsportcoaches, zoals 'gezondheidsmakelaars', 'bewegmakelaars' of 'combinatiefunctionarissen' actief. Zij hebben overwegend dezelfde rol als buurtsportcoaches.

4 KRACHTENVELD MEDISCHE FITNESS

Voor medische fitness geldt in grote lijnen hetzelfde krachtenveld als voor kleine(re) fitnessruimten. Wel zijn er enkele aanvullende actoren die geen rol spelen bij fitness en wel bij medische fitness. Één actoren die beide een rol spelen, maar vanuit een andere achtergrond. Als actoren zich vanuit dezelfde achtergrond verhouden tot fitness en medische fitness, werken we ze in dit hoofdstuk niet uit en verwijzen we naar hoofdstuk 3.

Voor we de grafische weergave presenteren (in paragraaf 4.2) en de actoren beschrijven (4.3 tot en met 4.5), is het zinvol kort wat achtergrond te geven over de – soms kunstmatige – verschillen tussen fitness en medische fitness. Dit doen we in paragraaf 4.1.

4.1 Medische fitness versus fitness

Zoals in de inleiding aangegeven, brengen we een onderscheid aan tussen de maatschappelijk urgente sportvoorzieningen fitness en medische fitness. Aan de hand van een kleine literatuurstudie en de interviews kunnen we dit onderscheid in wat meer detail beschrijven.

Geen vastomlijnde definitie van medische fitness

Er lijkt geen vastomlijnde definitie te zijn van medische fitness. Zowel de branchevereniging voor fitness, NL Actief, als de beroepsvereniging voor fysiotherapeuten, het KNGF, geeft geen definitie van medische fitness. Toch lijkt in grote lijnen wel overeenstemming te zijn over wat met medische fitness wordt bedoeld.

Medische fitness is sporten/bewegen onder begeleiding van een fysiotherapeut. Dit kan gedaan worden bij (chronische) aandoeningen of beperkingen, maar kan ook worden ingezet wanneer zelfstandig beginnen met sporten lastig is (Uniek Sporten, z.d.). Het kan als aanvulling op fysiotherapie worden gedaan. Er wordt een persoonlijk trainingsschema opgesteld om aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van een individu (bijv. Topzorggroep).

NL Actief geeft aan dat medische fitness groeit en dat er door samenwerking 'fitnessprogramma's ontstaan die die niet alleen gericht zijn op het verbeteren van fysieke fitheid, maar ook op het ondersteunen van medische behandelingen en herstelprocessen' (NL Actief, 2024).

Medische fitness wordt ook wel medische training(stherapie) genoemd (FysioXpert, z.d.). Er zijn ook andere benamingen in omloop bij praktijken, zoals fysiofit (wat daarnaast ook een keten is van fysiotherapeuten) (Fysio Geertruidenberg, z.d.).

Het verschil tussen medische fitness en fitness

Medische fitness vindt plaats onder begeleiding van een (sport)fysiotherapeut. Er wordt een individueel programma opgesteld met een bepaald doel en (veelal) op basis van een medische indicatie. In vergelijking met reguliere fitness is het doel meer gericht op gezondheid dan op prestatieverbetering. Het kan gaan om herstel of om te leren bewegen met een beperking of

aandoening, vaak als aanvulling op de behandeling van de fysiotherapeut. Er wordt individueel of in kleine groepen gesport op een locatie die geschikt is voor begeleiding, doorgaans bij de praktijk voor fysiotherapie of binnen fitnesscentra.

Medische fitness aangeboden op verschillende locaties

Medische fitness wordt vaak aangeboden bij praktijken voor fysiotherapie en fitnesscentra – die al dan niet onderdeel zijn van een medisch centrum. Zij hebben dan een medische trainingszaal waar kan worden gesport in aanwezigheid van de therapeut.

Er is ook een grijs gebied: er zijn bedrijven die fysiotherapie en fitnessaanbod combineren, waar dat niet per se onder begeleiding van een fysiotherapeut is, maar er wel contact is tussen trainer en therapeut (bijvoorbeeld Monne zorg en beweging). Er is ook aanbod bij sportscholen die zich meer richten op gezondheid en preventie. NL Actief heeft een keurmerk voor preventiecentra. Deze centra kunnen zich richten op bepaalde doelgroepen. Dit zijn mensen met een (risico op) chronische aandoeningen zoals diabetes, niet-aangeboren hersenletsel, reuma of obesitas. Voor de begeleiding zijn de instructeurs opgeleid tot bewegingsdeskundige op een bepaalde aandoening en wordt er samengewerkt met fysiotherapeuten en huisartsen (NL Actief, z.d.). Er zijn ook opleidingen vanuit de fitnessbranche tot 'medical fitness trainer' (AALO, z.d.).

Verskillende typen activiteiten

Meestal bestaat medische fitness uit het volgen van een individueel programma waar in een kleine groep wordt gefitnest met attributen of apparaten. Ook leren hoe je kunt bewegen om dat op een later moment zelfstandig te kunnen doen kan onderdeel zijn van medische fitness. Vaak gaat het daarbij om leren wat mogelijk is met de individuele beperkingen en klachten (Uniek Sporten, z.d.) en het onderzoeken van de belastbaarheid van het lichaam. Het gaat om het opbouwen van uithoudingsvermogen, kracht en coördinatie (Fysio Holland). In vergelijking met reguliere fitness kan er gebruik worden gemaakt van aangepaste apparaten, die bijvoorbeeld meer mogelijkheden hebben om te verstellen (Enraf Nonius, z.d.).

Medische fitness richt zich op verschillende doelgroepen

Medische fitness richt zich op mensen die vanwege revalidatie, blessure, aandoening of overgewicht hulp nodig hebben bij sporten. Ook wordt het opbouwen of verbeteren van conditie genoemd voor mensen die hier zelf niet weten hoe ze hieraan kunnen beginnen. De volgende doelgroepen worden regelmatig onderscheiden (bijvoorbeeld Topzorggroep):

- mensen met chronische aandoeningen, zoals:
 - diabetes;
 - reuma;
 - obesitas;
 - COPD;
- mensen in revalidatie;
- senioren.

Enkele aanvullingen uit de interviews

Aan enkele geïnterviewden hebben we ook de vraag voorgelegd waarin nu het verschil zit tussen medische fitness en fitness. Ook daaruit komt naar voren dat het verschil tussen fitness en medische fitness gradueel is, maar terugkijkend op de coronapandemie zijn er wel enkele verschillen die in het oog springen. We geven hieronder enkele zaken die ook van belang zijn voor het onderzoek naar besluitvorming en uiteindelijk het afwegingskader.

Nog enkele, soms kunstmatige, verschillen tussen fitness en medische fitness

Medische fitness is (vooral) gericht op curatie(ve zorg) op indicatie van huisarts of specialist (ook preventief). De ervaringen uit de coronaperiode laten zien dat medische fitness gemakkelijker te organiseren was, omdat het vaak ging om kleinere groepen en een-op-een contacten: *‘Voor de toekomst zou ook hieraan kunnen worden gedacht in het kader van door te voeren maatregelen’*. Voor fitness gold bijvoorbeeld dat *‘... personal trainers soms door mochten gaan.’* Dus de grootte van de groepen en hoe dit eenvoudig te organiseren was belangrijk voor de maatregelen die werden getroffen tijdens de coronaperiode.

Het verschil tussen fitness en medische fitness komt ook naar voren vanuit een fiscaal perspectief: voor medische fitness geldt 0 procent btw en voor fitness 9 procent. Kijken we naar de brancheorganisaties, dan kan ook een verschil worden gemaakt: NL Actief gaat over de fitnesscentra die vallen binnen 9 procent btw en KNGF over die binnen 0 procent btw. Wat het soms wat fluïde maakt, is dat er op fitnesslocaties fysiotherapeuten werken (dus die vallen binnen de 0% btw) en binnen paramedische locaties afdelingen zijn die met 9 procent worden belast. Tijdens de coronapandemie ging NL Actief over de centra die vielen onder de 9 procent btw en KNGF over de centra die werden belast met 0 procent btw.

Het verschil tussen medische fitness en fitness ligt vooral (!) in de medische indicatie van medische fitness, maar op de locaties is het onderscheid lastig te maken, bleek uit één van de interviewgesprekken: *‘Bij medische fitness speelt zowel NL Actief als KNGF een rol. Er zijn steeds meer fysiotherapeuten bij fitnesscentra, maar ook kan het bij medische fitness gaan om een eigen praktijkruimte. Als het bij een fitnesscentrum is dan controleert KNGF wel of de ruimte voldoet aan hun normen. Het fitnesscentrum is dan verhuurt dan aan de fysiotherapie. Als de fysiotherapeuten een eigen praktijk hebben zijn zij bijvoorbeeld eigenaar vanuit de maatschap of als ze het pand huren hebben ze een huurbaas, c.q. een vastgoedeigenaar die het pand verhuurt.’*

Geïnterviewden noemen enkele redenen waarom het onderscheid tussen fitness en medische fitness niet wenselijk is. Vanuit een gedeelde ambitie zoals ‘gezonde samenleving’ of ‘vitaliteit’ is het niet zinvol, omdat in beide settings wordt gewerkt aan leefstijl/gezondheid. Voor het besluitvormingsproces en het uiteindelijke afwegingskader is met name belangrijk dat de beoordeling van fitness en medische als ‘essentiële sectoren’ worden aangemerkt: *‘... fitness en medische fitness zouden moeten worden beschouwd als essentiële sectoren. Juist omdat – dit in tegenstelling tot theaters - door open te blijven mensen kunnen blijven werken aan gezondheid/fitheid/weerstandsvermogen. Dus, ook al zou er wat besmetting zijn, toch*

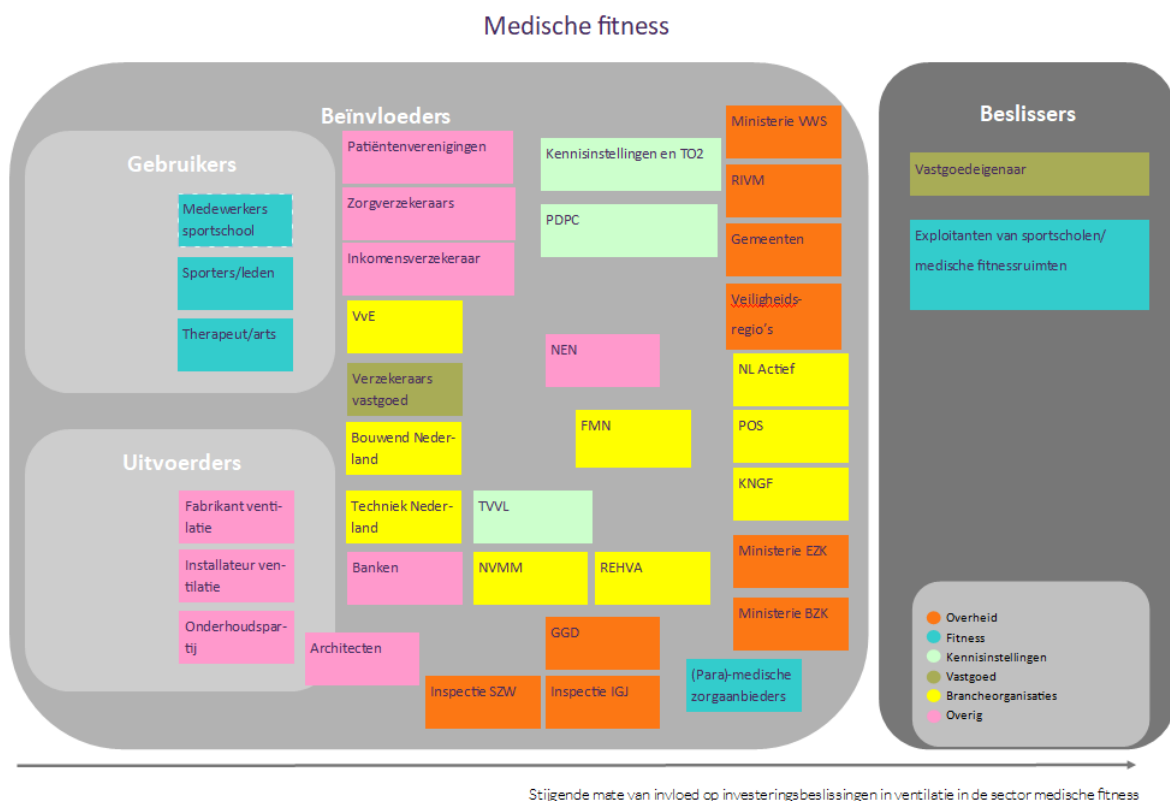
openhouden, met de nodige maatregelen, omdat de setting bijdraagt aan de oplossing: 'fittere mensen'.

Nu was het zo dat bepaalde sportscholen open mochten blijven, omdat er medische fitness was. 'De fysiotherapeut is medisch en de Gezonde Leefstijl Interventie (GLI) is ook medisch. Mensen doen dat op medische indicatie. Het is dus niet anders dan zorg en daarom vielen zij er ook onder. Alleen de GLI-groep mocht sporten, niet de reguliere groep. Het gaat om dezelfde ruimte, alleen een andere groep'.

In de interviews kwam naar voren dat het bij het openblijven van fitnessvoorzieningen onder bepaalde noodzakelijk maatregelen (waaronder adequate ventilatie), van belang is om te kijken naar hoe voorzieningen bijdragen aan de belangen van een actieve leefstijl en het stimuleren van vitaliteit. Vanuit die belangen geredeneerd valt het onderscheid tussen fitness en medische fitness feitelijk weg. Beide zijn dan aan te merken als 'essentieel voor de fitheid of vitaliteit van onze samenleving.'

4.2 Grafische weergave medisch fitness

Het krachtenveld van de sector medische fitness geven we hieronder grafisch weer.

4.3 Actortype beslissers

Binnen het actortype beslissers hebben we twee typen actoren geplaatst: vastgoedeigenaren van medische fitness (soms ook fitnesscentra) en de exploitanten van medische sportscholen/fitnessruimten. Vastgoedeigenaren en exploitanten onderhouden intensieve relaties voor het nemen van beslissingen over ventilatie in medische fitnessruimtes. De vastgoedeigenaar zorgt voor het fysieke vastgoed, terwijl de exploitant (de aanbieder van medische fitness) eisen en behoeften stelt aan de accommodatie/voorziening om op zo in te spelen op de wensen en behoeften van de leden/bezoekers/cliënten van de fitnesscentra.

Uit de interviews die we in het kader van (medische) fitness hebben gehouden, blijkt dat het merendeel van de medische fitnessaanbieders ('de fitnessondernemers') de accommodatie te huren van vastgoedeigenaren, vaak via meerjarige contracten (zie krachtenveld fitness).

Beslissers

De vastgoedeigenaren (van onder andere fitnessscholen/sportscholen/fitnesscentra/medische fitness) spelen een belangrijke rol bij het plannen, ontwikkelen, verhuren en onderhouden van het vastgoed. Hun beslissingen over investeringen worden beïnvloed door de eisen en wensen van aanbieders van medische fitness en gebruikers op het gebied van kwaliteit en functionaliteit. Ook worden beslissingen beïnvloed door kosten, regelgeving en overige doelen. Vastgoedeigenaren dragen bij aan een gezonde en comfortabele sport- en bewegingomgeving door samenwerking met exploitanten. Ook passen zij relevante normen toe in het gebouw, zoals het programma van eisen.

Het *belang* dat vastgoedeigenaren hebben is (deels) afhankelijk van of zij for-profit of non-profit zijn. For-profit-eigenaren hebben als voornaamste belang de winstgevendheid van het vastgoed. Het belang van non-profit-eigenaren is zorgen voor een gezonde omgeving en het faciliteren van sportvoorzieningen. De *beïnvloedingsmiddelen* die zij gebruiken om deze belangen te behartigen omvatten juridisch eigenaarschap, waarbij zij verantwoordelijk zijn voor beheer en investeringsbeslissingen, en contactmanagement voor de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen verhuurder en huurder.

Exploitanten van sportscholen/medische fitnessruimten ('aanbieders van medische fitness'/'fitnessondernemers waarbinnen medische fitness wordt aangeboden') streven naar een uitnodigende, comfortabele en veilige plek voor medewerkers (bv. fysiotherapeuten) en leden/cliënten die willen werken aan een actieve leefstijl, vitaliteit en gezondheid. Ze willen door een hoge kwaliteit in aanbod voldoen aan de gestelde eisen vanuit cliënten. Ze nemen beslissingen over huisvesting en inrichting van hun locaties op grond van tal van eisen cliënten en paramedische richtlijnen.

Het *belang* dat zij hebben is het aanbieden van medische fitness van hoge kwaliteit binnen een veilige en prettige omgeving voor cliënten. Het beïnvloedingsmiddel dat zij gebruiken is

toewerken naar een kwalitatief hoogwaardig aanbod en een goede prijs-kwaliteitverhouding binnen een voorziening die (sociaal) veilig is. De benodigde capaciteit aan ventilatie en de eisen die hieraan worden gesteld spelen daarbij een belangrijke rol (bv. vanuit het KNGF).

4.4 Actortype beïnvloeders

Binnen het actortype 'beïnvloeders' zijn verschillende en uiteenlopende actoren te plaatsen. Naast de actoren die we al binnen de fitness hebben geplaatst, is het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF) een belangrijke beïnvloeder. We beschreven al dat het KNGF tijdens de coronapandemie een belangrijk gremium was in zowel de lobby richting overheid als de communicatie richting de achterban (te vergelijken met NL Actief richting de fitnessondernemers). De inspecties SWZ en IGJ zijn niet naar voren gekomen in onze analyse van het krachtenveld voor reguliere fitness.

Beïnvloeders

Het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF) is de beroepsvereniging van en voor fysiotherapeuten in Nederland. Het KNGF bevordert de kwaliteit van het vak fysiotherapie en behartigt de sociaaleconomische en maatschappelijke belangen van meer dan 15.000 aangesloten fysiotherapeuten. Het KNGF heeft *belang* bij investeringsbeslissingen in ventilatie, gericht op het waarborgen van de kwaliteit, continuïteit en bereikbaarheid van medisch fitness, en bij het creëren van een veilige en comfortabele werkomgeving voor fysiotherapeuten (zie onder gebruiker).

Middelen waarmee ze invloed uitoefenen op dergelijke investeringsbeslissingen, omvatten agenderen en lobbyen in de politiek-bestuurlijke arena, waar ze de belangen van hun achterban vertegenwoordigen. Daarnaast spelen ze een cruciale rol in kennisverzameling en verspreiding, waardoor nieuwe ontwikkelingen en onderzoeksresultaten, zoals het effect van ventilatie, worden gedeeld met fysiotherapeuten (zie voorgaande).

De inspectie SZW (de Nederlandse Arbeidsinspectie) is de toezichthouder op het terrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Dat toezicht is gericht op de naleving van de wet- en regelgeving over arbeidsomstandigheden, de arbeidsmarkt, arbeidsverhoudingen en het socialezekerheidsstelsel. Zij hebben belang bij investeringen in ventilatie in relatie tot adequate arbeidsomstandigheden van fysiotherapeuten en andere medici die in fitnessaccommodaties of eigen accommodaties actief zijn.

De inspectie IGJ (de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd) vervult een centrale rol in het agenderen en handhaven van kwaliteit en veiligheid binnen de zorgsector en haar omgeving. Deze stimuleert (zorg)organisaties en professionals om samen te werken aan verbeteringen in de zorg, waarbij de inspectie optreedt en intervenueert waar nodig om deze doelen te waarborgen.

Het *belang* van IGJ bij investeringsbeslissingen in ventilatie richt zich op het waarborgen van de kwaliteit en veiligheid van zorg, inclusief bouwtechnische veiligheid. IGJ oefent invloed uit op investeringsbeslissingen in ventilatie door het stellen van kwaliteitseisen. Daarnaast verzoekt deze actief het veld, waaronder normstellende organisaties, zorgaanbieders en brancheorganisaties, om zelf kwaliteitseisen vast te stellen en eraan te voldoen.

In **(para-)medische zorgaanbieders**, zoals verpleeghuizen en hospices, kunnen fitnessruimtes aanwezig zijn. Het belang van zorgaanbieders is dat die medische fitnessruimtes veilig kunnen worden gebruikt in tijden van het verspreiden van een virus. Investerings in fitness kunnen invloed hebben op hoe zij fitnessruimtes gebruiken.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD). Iedere gemeente in Nederland moet volgens 'de wet' over een GGD te beschikken. De GGD voert verschillende taken uit op het gebied van publieke volksgezondheid, zoals vaccineren, het uitvoeren van bevolkingsonderzoek en het voeren van gezondheidscampagnes. Het belang van de GGD is dat fitnessruimtes vanuit adequate ventilatie veilig kunnen worden gebruikt tijdens een pandemie. De GGD oefent daar lokaal invloed op uit door dit te agenderen en daarvoor te lobbyen.

Patiëntenverenigingen vertegenwoordigen de belangen van patiënten die dezelfde medische achtergrond hebben. Voorbeelden zijn de Nederlandse Alvleeskliervereniging en Stichting Darmkanker. Vanuit het belang van het herstel en de gezondheid van hun patiënten kunnen deze verenigingen lobbyen voor het treffen van maatregelen op het gebied van ventilatie tijdens een pandemie.

4.5 Actortype gebruikers

Binnen het actortype 'gebruiker' zijn verschillende en uiteenlopende actoren te plaatsen. Naast de actoren die we al binnen de fitness hebben geplaatst, zijn (fysio)therapeuten de belangrijkste gebruikers.

Gebruikers

Therapeuten zijn vanuit een curatief belang werkzaam in fitnessaccommodaties. Hun belang is dat ze door investeringen in ventilatie hun werk adequaat uit kunnen (blijven) voeren in tijden

waarin een virus zich verspreidt. Doorgaan houdt dan in dat de maatregelen en investeringen ervoor zorgen dat ze goede zorg kunnen leveren in een veilige omgeving.

5 KRACHTENVELD ZWEMBADEN

Dit hoofdstuk gaat over het krachtenveld rondom de zwembaden voor zwemlessen. We starten met de achtergrond (paragraaf 5.1) en de grafische weergave (5.2) en geven in de daaropvolgende paragrafen een beschrijving van de verschillende actortypes (5.3 tot en met 5.5). Actoren die zich vanuit dezelfde achtergrond tot (medische) fitness als tot zwembaden verhouden, hebben we niet uitgewerkt in dit hoofdstuk. Daarvoor verwijzen we naar hoofdstuk 3 en 4 over (medische) fitness.

5.1 Zwembaden

Nederlandse zwembaden kennen een grote diversiteit, waarbij de ene accommodatie vooral gericht is op recreatie en ontspanning, en de andere volledig is ingericht op professionele zwemtrainingen.

Zwemlessen vinden overwegend plaats in openbare (semi-)overdekte zwembaden. Openbare zwembaden zijn sportaccommodaties waar het publiek tegen betaling kan zwemmen, al dan niet in combinatie met andere activiteiten. Dit zijn voornamelijk gemeentelijke zwembaden en commercieel geëxploiteerde zwembaden. Hiervan staan er ongeveer 690 in Nederland geregistreerd. In de meeste gevallen zijn in deze zwembaden meerdere bassins aanwezig, waarbij de combinatie van een wedstrijdbassin (van 25 meter met vijf á zes banen) en een instructiebassin (van ongeveer 110-140 vierkante meter) het meest voorkomt.

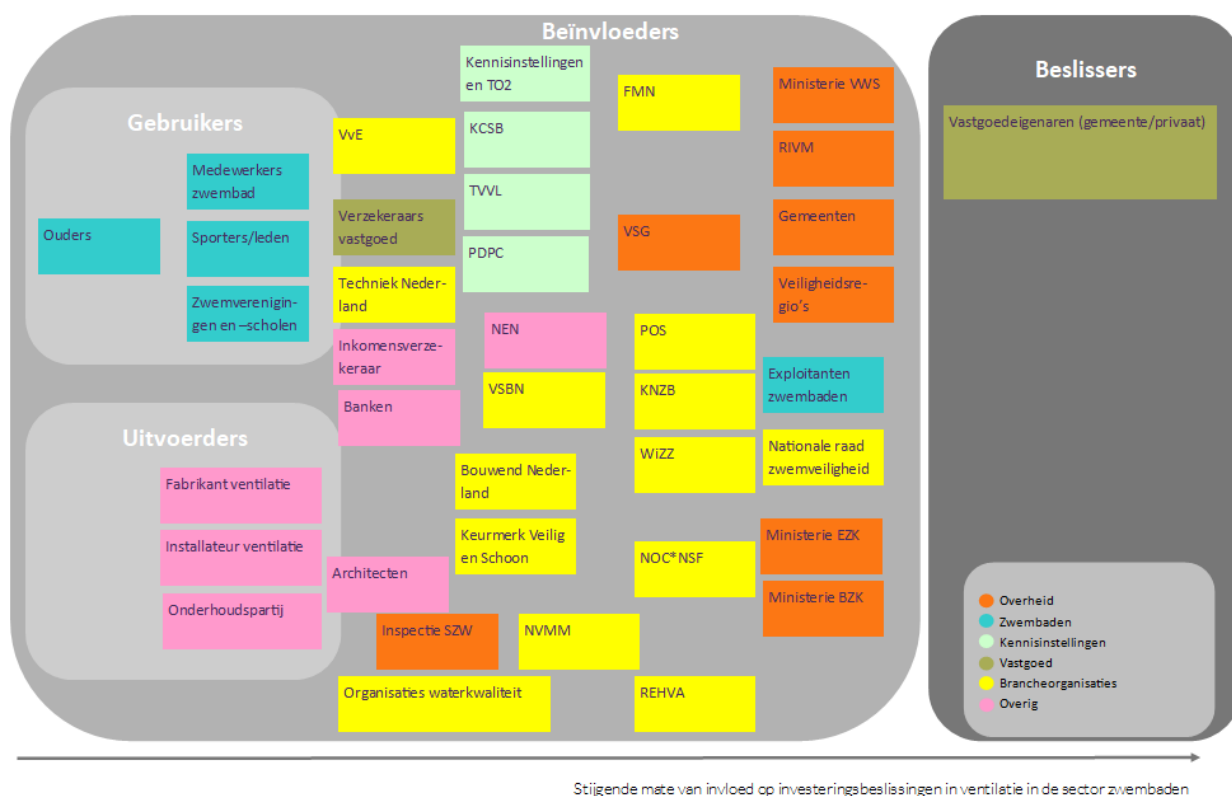
Naast de bassins kunnen we het in het zwembad ook i) wellness- en ontspanningsruimtes (bv. massageruimtes en sauna's), ii) kleed- en wasruimtes (bv. kleedkamers/-hokjes, douches en lockers), iii) technische ruimtes (bv. voor filter- en pompinstallaties), iv) publieksruimtes (bv. receptie, horeca, observatieruimte) en v) overige ruimtes (bv. EHBO-ruimte en kantoren) onderscheiden. Als gevolg is er een sterke variatie in de totale oppervlakte van zwembaden. De helft van de zwembaden valt binnen de bandbreedte 1.000 tot 4.000 vierkante meter.

In de zwembaden is vaak deels sprake van een open ruimteconcept. Dit betekent dat er minimale fysieke afscheidingen zijn tussen de verschillende ruimtes van het zwembad (bv. de kleedkamers, douches en bassins), waardoor luchtcirculatie vrij kan plaatsvinden.

5.2 Grafische weergave zwembaden

Het krachtenveld met betrekking tot zwembaden geven we hierna grafisch weer.

Zwembaden

5.3 Actortype beslissers

We hebben één beslissers geplaatst binnen deze categorie: de vastgoedeigenaar van het zwembad. Vastgoedeigenaren van zwembaden kunnen zowel de publiek als privaat zijn, of combinaties daarvan. Vaak is de gemeente eigenaar van het zwembad, maar er zijn ook andere partijen.

Beslissers

De vastgoedeigenaren spelen een belangrijke rol bij het plannen, ontwikkelen en onderhouden van het vastgoed. Bij zwembaden zijn dit veelal gemeenten (in zo'n 75% tot 80% van de gevallen). De beslissingen van eigenaren over investeringen worden beïnvloed door verschillende spelers. Zij worden direct beïnvloed door regelgeving vanuit overheid en richtlijnen van brancheorganisaties. Daarnaast hebben exploitanten wensen en eisen voor uitbaten van het zwembad en er zijn gebruikers die wensen hebben op het gebied van kwaliteit en functionaliteit.

Vastgoedeigenaren werken samen met exploitanten om te zorgen voor een gezonde en comfortabele zwemomgeving. Dit doen zij mede door het toepassen van relevante normen in het gebouw. Het *belang* van vastgoedeigenaren is afhankelijk van of het een private eigenaar is of dat het zwembad gemeentelijk eigendom is (publieke voorziening). Als de eigenaar een gemeente is, dan is het voornaamste belang het faciliteren van een basisvoorziening met maatschappelijke waarde voor de inwoners. Als er een private eigenaar is, ligt het belang meer

in de winstgevendheid. Beide hebben belang bij het zorgen voor een gezonde en veilige zwemomgeving.

Het *beïnvloedingsmiddel* dat zij gebruiken is de directe verantwoordelijkheid voor beheer- en investeringsbeslissingen die ze als eigenaar hebben. Daarnaast hebben ze invloed bij het opstellen van contracten tussen eigenaar en uitbater/huurder.

5.4 Actortype beïnvloeders

Binnen het actortype 'beïnvloeders' hebben we veel verschillende actoren geïdentificeerd. Voor het overzicht clusteren we deze per actorcategorie.

5.4.1 Actorcategorie overheidsorganisatie

De actorcategorie 'overheidsorganisatie' is een categorie met een aparte status binnen de beïnvloeders. Zij nemen namelijk ook besluiten. Er wordt wet- en regelgeving gemaakt, beleid opgesteld, normen vastgesteld en hierop gehandhaafd. Een uiteindelijke beslisser heeft geen andere keuze dan dit uit te voeren. Maar de overheidsorganisatie beslist niet over de exacte uitvoering van investeringen, en er is over het algemeen een bepaalde mate van vrijheid in de invulling van het toepassen van wet- en regelgeving. Een zwembad kan bijvoorbeeld ook beslissen om méér te doen dan de wettelijke eisen. Daarom blijven overheidsorganisaties beïnvloeders en geen beslissers.

In actorcategorie 'overheidsorganisatie' hebben we zes actoren geïdentificeerd: het ministerie van VWS, het RIVM, het ministerie van BZK, het ministerie van EZK, Veiligheidsregio's en gemeenten. Een deel daarvan hebben we in eerdere hoofdstukken al beschreven.

Het Ministerie van VWS speelt een coördinerende rol in het sportbeleid. Het RIVM fungeert als wetenschappelijk adviseur voor VWS en draagt bij aan beleidsvorming. De ministeries van BZK en EZK hebben een indirecte impact via beleidsrichtlijnen en financiële ondersteuning. Gemeenten hebben nauwe relaties met VWS en BZK, stellen lokaal beleid op en verlenen bouwvergunningen. Samen hebben deze actoren een gedeeld doel om een effectieve sportsector te bevorderen.

Beïnvloeders

Overheidsorganisatie

De Vereniging sport en gemeenten (VSG) is een landelijke organisatie die gemeenten ondersteunt op het beleidsveld van sport en bewegen. De VSG is een netwerk voor gemeenten en biedt een platform voor uitwisseling van kennis en informatie. Ze lobbyen bij de Rijksoverheid voor gemeentelijke belangen. Het doel is het doorontwikkelen van beweeg- en sportbeleid in de samenleving en het ondersteunen van gemeenten daarbij. De middelen die VSG heeft zijn

enerzijds het uitoefenen van invloed als belangenbehartiger bij de Rijksoverheid en anderzijds het informeren en verspreiden van kennis in gemeenten.

Gemeenten spelen een essentiële rol door zowel landelijke wet- en regelgeving als eigen sportbeleid uit te voeren, dat direct van invloed is op inwoners van gemeenten. Het *belang* van de gemeente bij investeringsbeslissingen in ventilatie ligt in het streven naar een goede publieke gezondheid.

Om invloed uit te oefenen op investeringsbeslissingen in ventilatie, beschikt de gemeente over lokale subsidies als *middel* om dergelijke initiatieven te ondersteunen. Daarnaast heeft de gemeente de bevoegdheid om bouwvergunningen te verstrekken, waarmee zij directe invloed kan uitoefenen op de implementatie van ventilatiesystemen. We hebben het hier over de gemeente als bestuursorgaan, en niet over de gemeente als mogelijke eigenaar van het zwembad.

In actorcategorie 'zwembaden' hebben we één actor geïdentificeerd: **exploitanten van zwembaden**.

Beïnvloeders

Zwembaden

Exploitanten van zwembaden streven naar een uitnodigende, comfortabele en veilige plek voor medewerkers en zwemmers. Ze nemen (samen met de eigenaar) beslissingen over huisvesting en inrichting van het zwembad. Het *belang* dat zij hebben is het aanbieden van zwemfaciliteiten van hoge kwaliteit en een veilige en prettige omgeving.

De *beïnvloedingsmiddelen* die zij gebruiken zijn beslissingen over de wijze waarop accommodaties gebruikt worden. De benodigde capaciteit aan ventilatie en de eisen hieraan spelen daarbij mee. Exploitanten hebben daarnaast invloed op de openingstijden van de accommodaties en het aantal gelijktijdig aanwezige sporters.

5.4.2 Actorcategorie brancheorganisatie

In de actorcategorie 'brancheorganisatie' hebben we diverse organisaties geïdentificeerd, gelieerd aan de zwemsector, de medische sector of de vastgoed- en bouwsector. Er zijn zes brancheorganisaties in de sportsector: Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB), WiZZ, NOC*NSF, Platform Ondernemende Sportaanbieders Nederland (POS), Nationale Raad Zwemveiligheid (NRZ) en Keurmerk veilig en schoon. Ook de gelegenheidsorganisatie 'watervrij' is een speler.

De brancheorganisaties in de zwem-, zorg- en vastgoed- en bouwsectoren weerspiegelen een gevarieerd netwerk. In de zwemsector vertegenwoordigen KNZB, WiZZ, NOC*NSF en POS de

zwemaanbieders en zetten de NRZ en Keurmerk veilig en schoon zich in voor normen en eisen waaraan zwembaden moeten voldoen.

In de medische sector zijn er twee actoren: de Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie (NVMM) en de Vereniging voor Epidemiologie (VvE). In de vastgoed- en bouwsector spelen REHVA, Bouwend Nederland en Techniek Nederland een rol in het bevorderen van hoogwaardige bouw en het ondersteunen van technische innovaties.

Uit de interviews kwam naar voren dat bij zwembaden het type pandemie uitmaakt voor de mate waarin verschillende organisaties betrokken zijn. In dit onderzoek gaat het over ventilatie in het geval van verspreiding van een virus door aerosolen. Wanneer een virus zich (ook) door water kan verspreiden, gaat de waterkwaliteit een grotere rol spelen. Waterzuivering en waterkwaliteit zijn technisch complexe concepten die een andere aanpak en andere kennis vereisen.

Beïnvloeders

Brancheorganisaties

Brancheorganisaties voor de zwemsport spelen een belangrijke rol in investeringsbeslissingen. **KNZB en NOC*NSF** zijn brancheorganisatie voor zwemmers, **Wizz** is de werkgeversvereniging voor de zwembranche en **POS** is een samenwerkingsverband voor de ondernemende sport. Zij hebben belang bij investeringsbeslissingen in ventilatie, gericht op het waarborgen van de kwaliteit, continuïteit en bereikbaarheid van zwemmen, en het creëren van een veilige en comfortabele werkomgeving.

Middelen waarmee ze invloed uitoefenen op dergelijke investeringsbeslissingen omvatten agenderen en lobbyen in de politiek-bestuurlijke arena, waar ze de belangen van hun achterban vertegenwoordigen. Daarnaast spelen ze een rol in kennisverzameling en verspreiding, waardoor nieuwe ontwikkelingen en onderzoeksresultaten, zoals het effect van ventilatie, worden gedeeld met sportaanbieders.

Deze partijen vormden (samen met o.a. de reddingsbrigade, NRZ, VSG en de Verenigde technici in de zwembranche (VTZ)) tijdens de coronapandemie een gelegenheidscoalitie 'Water-vrij'. Die had als doel samen op te trekken en kennis te delen over regelgeving rondom de pandemie.

De Vereniging Sportbedrijven Nederland (VSBN) is de vereniging voor verzelfstandigde sportbedrijven. Hun voornaamste focus is kennisdeling, maar ook belangenbehartiging en samenwerking op gebied van uitvoering van sportbeleid. Het *doel* van de vereniging is een sterke sportbranche en de rol van de sportbedrijven daarin te verstevigen. Een onderdeel daarvan is zorgen voor een hoogwaardige en veilige omgeving in onder andere zwembaden. De *middelen* die ze daarvoor hebben zijn kennisdeling en belangenbehartiging.

De Nationale Raad Zwemveiligheid (NRZ) is de organisatie die als *doel* heeft zwemveiligheid op niveau te brengen in Nederland. Dit geldt voor zwemonderwijs, maar ook voor de zwemomgeving. Ze beheren ook het **Keurmerk Veilig en schoon**. Ze hebben *belang* bij een veilig en hygiënisch aanbod van zwemmen. De *middelen* waarmee ze invloed uitoefenen zijn met kennis en het opstellen en uitgeven van keurmerken en richtlijnen. De rol van het Keurmerk veilig en schoon is deels afhankelijk van het type pandemie. Wanneer er sprake is van transmissie via water, heeft het keurmerk een grotere rol.

5.4.3 Actorcategorie kennisinstellingen

Binnen de actorcategorie 'kennisinstelling' plaatsen we vier actoren: Pandemic & Disaster Preparedness Center (PDPC), kennisplatform en vereniging van professionals in de installatietechniek (TVVL), kennisinstellingen Toegepast Onderzoek Organisaties (TO2) en Kenniscentrum Sport & Beweging. Zie voor een uitwerking hoofdstuk 3.

Door gezamenlijke inspanningen bevorderen deze kennisinstellingen innovaties, delen ze kennis en oefenen ze gezamenlijk invloed uit op beleid. Als platforms voor kennisuitwisseling organiseren ze evenementen om effectieve ventilatiemaatregelen te verspreiden en lobbyen ze samen voor de implementatie ervan. Hun gezamenlijke doel is het minimaliseren van pandemische risico's door geavanceerde ventilatietechnologieën te bevorderen.

5.4.4 Actorcategorie 'anders'

Binnen de actorcategorie 'anders' zien we vier actoren: inkomensverzekeraars, architecten, banken, en Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (NEN). Zie hoofdstuk 3 voor een uitwerking van de actorbeschrijvingen. Deze actoren hebben rollen die gericht zijn op het waarborgen van veilige werkomstandigheden, toegankelijkheid van sport, en rendabele investeringen in sportvastgoed. De inkomensverzekeraar streeft naar het minimaliseren van inkomensverlies en banken financieren. NEN en architecten integreren normen in investeringsbeslissingen.

5.5 Actortype gebruikers

Binnen de actortype 'gebruikers' zijn verschillende en uiteenlopende actoren te plaatsen. Naast de actoren die eerder voorbijkwamen, zijn ouders en de zwemverenigingen en -scholen belangrijke gebruikers.

Gebruikers

Ouders gebruiken zwembaden omdat hun kinderen daar zwemmen, onder meer via een zwemschool of zwemvereniging. Het belang van ouders is dat, door investeringen in ventilatie, hun kinderen in een fysiek veilige omgeving kunnen zwemmen.

Zwemverenigingen en -scholen gebruiken zwembaden omdat ze daar hun zwemaanbod organiseren. Hun belang is dat ze dat door investeringen in ventilatie veilig kunnen doen. En dat hun leden/klanten in een fysiek veilige omgeving kunnen sporten.

6 CONCLUSIES

In de vorige hoofdstukken beschreven we de krachtenvelden voor investeringen in ventilatie in kleine(re) fitnessruimten, medische fitness en zwembaden voor zwemlessen. In dit hoofdstuk trekken we conclusies over die krachtenvelden, door te beschrijven wat daarvan de implicaties zijn. Die gaan over wat er uit de krachtenvelden 'wordt meegenomen' in het onderzoek naar besluitvormingsprocessen in het kader van P3 Venti, dat in de loop van 2024 wordt verricht.

De volgende implicaties volgen uit dit onderzoek:

- Sportspecifieke brancheorganisaties spelen een belangrijke rol in investeringen in ventilatie. Zowel qua belangenbehartiging richting de overheid als qua communicatie naar de leden. Ze hebben weliswaar niet de rol van beslisser, maar zijn de belangrijkste beïnvloeders van investeringen in ventilatie en de door te voeren maatregelen in dit verband. In het onderzoek naar besluitvorming is het relevant om te vragen naar wat zij nodig hebben van welke organisaties voor besluitvorming over investeringen in ventilatie.
- Voor alle drie de maatschappelijk urgente sportvoorzieningen kan het Kenniscentrum Sport & Bewegen tijdens pandemische paraatheid een belangrijke rol spelen in het ontsluiten van betrouwbare kennis richting de verschillende brancheorganisaties en hun achterban. Het Kenniscentrum heeft wat dat betreft tijdens de coronapandemie vrijwel geen rol gespeeld, terwijl ze sterk in verbinding staan met het ministerie van VWS (Directe Sport) en de sportsector als geheel. Zinvol is om tijdens het onderzoek naar besluitvorming vragen te stellen over welke rol zij voor zichzelf zien tijdens besluitvorming over investeringen in ventilatie.
- Hoewel het onderscheid tussen medische fitness en fitness graduueel is, is het zinvol om ze in het onderzoek naar besluitvorming over investeringen in ventilatie gescheiden te houden. Aan NL Actief en KNGF moeten zowel vragen worden gesteld over wat nodig is voor besluitvorming als over de onderlinge relatie tussen beide branches waar het gaat om besluitvorming over investeringen in ventilatie.
- In de te houden interviewgesprekken met de brancheorganisaties binnen zwembaden waar zwemlessen worden aangeboden, is het belangrijk zicht te krijgen op hoe deze besluitvorming plaatsvindt binnen de private (zo'n 20-25%) en de publieke zwemvoorzieningen. En op de onderlinge samenhang tussen beide in geval van investeringen in ventilatie.
- Expliciet moet aan de brancheorganisaties worden gevraagd welke rol zij in geval van investeringen in ventilatie kunnen spelen richting de 'uitvoerders/aanbieders van ventilatie', onder andere met het oog op 'collectieve/shared inkoop.'
- Handelingsperspectief bieden voor investeringsbeslissingen tijdens pandemische paraatheid is, naast voor het ministerie van VWS, vooral belangrijk voor de actoren die onderdeel zijn van de drie maatschappelijk urgente sportvoorzieningen (lees: branche-specifieke actoren).
- Een alternatieve indeling van actoren voor het afwegingskader/handelingsperspectief is: actoren die de regels opleggen (overheid), actoren die betrouwbare kennis aanleveren voor de besluiten (kennis- en onderzoeksinstellingen), en de brancheorganisaties die de betrouwbare organisatie verspreiden richting de achterban. In de onderzoeksfase 'besluitvorming' zijn dan vragen specifiek te stellen over wat voor die rol belangrijk is in het geval van beslissingen over investeringen in ventilatie binnen meer algemene maatregelen.

- Beslissingen over investeringen in ventilatie worden vanuit machtsverhoudingen 'hoog-over' op centraal of nationaal niveau genomen, maar hebben op regionaal en lokaal niveau gevolgen. In het onderzoek naar besluitvorming is het zinnig om te vragen naar deze regionale en lokale doorwerking. Interviewgesprekken met eigenaren en exploitanten van sportvoorzieningen zijn daar geschikt voor.

REFERENTIES

Alewijnse, B., Elsman, R., Huijbregts, R., Skvortsova, A., Hinkema, M., Veldhuijzen, J., Arnoldussen, J., De Ruiter, J., & Van Meurs, S. (2023). *Rapportage 2023. Programmalijn V – Kosten en Baten*. P3 Venti.

AALO (z.d.). *Medical Fitness Trainer*. Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://www.aalo.nl/fitness-academie/medical-fitness-trainer/>

Enraf Nonius (z.d.). *Medische fitness*. Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://www.enraf-nonius.nl/producten/medische-fitness-apparatuur/#:~:text=Medische%20fitness%20apparatuur%20van%20Enraf,cardiorespiratoire%20training%2C%20revalidatie%20en%20krachttraining>

FysioXpert (z.d.). *Medische trainingstherapie*. Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://fysioxpert.nl/medische-trainingstherapie/>

Fysio Geertruidenberg (z.d.). *FysioFit (Medische Fitness)*. Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://www.fysiogeertruidenberg.nl/fysiofit-medische-fitness/>

Fysio Holland (z.d.). *Preventieve zorg*. Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://www.fysioholland.nl/preventieve-zorg#:~:text=Medische%20fitness&text=Je%20bouwt%20spierkracht%20op%2C%20zodat,uithouding%20vermogen%20en%20co%3%B6rdinatie%20te%20verbeteren>.

Middelkamp, J., Muskens, S., Wolfhagen, P., & Wouters, R. (2019). *Boutique markt & trend rapport. De Nederlandse Boutique Fitness Sector in Beeld*. BlackBoxPublishers.

NL Actief (2024). *De nieuwste fitnesstrends en -ontwikkelingen in Nederland*. Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://www.nlactief.nl/actueel/fitness-trends/>

NL Actief (z.d.). *Preventiecentra*. Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://www.nlactief.nl/erken-aanbod/preventiecentra/>

Uniek Sporten. (z.d.). *Medisch fitness met een beperking. Is medisch fitness iets voor jou?* Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://www.unieksporten.nl/sport/medisch-fitness#:~:text=Medisch%20fitness%20is%20een%20sport,klachten%20kan%20voorkomen%20of%20Overminderen>.

